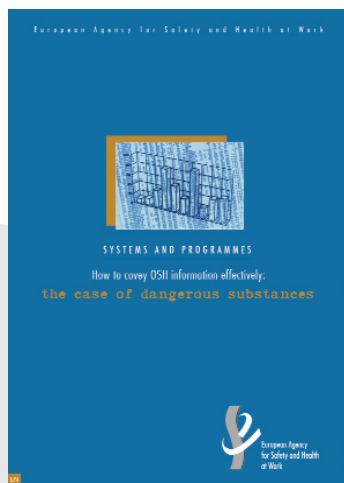

Jak skutecznie przekazywać informacje na temat bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy: na przykładzie problemu niebezpiecznych substancji

Streszczenie raportu Agencji

Wstęp

Na mocy ustawodawstwa Unii Europejskiej, zapewnienie pracownikowi informacji i konsultacji na temat niebezpiecznych substancji chemicznych występujących w miejscu pracy, o zagrożeniach dla zdrowia i bezpieczeństwa oraz środków ochronnych i zapobiegawczych jest obowiązkiem ustawowym pracodawcy⁽¹⁾. Pracodawca powinien przedstawiać odpowiednie informacje nie tylko pracownikom i ich przedstawicielom, ale także pracodawcom z innych podmiotów zewnętrznych⁽²⁾. Informacje powinny być przedstawiane w formie odpowiedniej do rezultatów oceny ryzyka, począwszy od informacji

ustnej do indywidualnych instrukcji i szkoleń z wykorzystaniem informacji pisemnej.

Osoby zajmujące się wdrażaniem środków ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy tzn. pracodawcy lub przedstawiciele służb bhp, mają niekiedy trudności z uzyskaniem określonych praktycznych informacji na temat niebezpiecznych substancji.

Na potrzeby Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia 2003, Agencja zebrała zatem wybrane przykłady dobrych praktyk opisujące sposób efektywnego przekazywania informacji różnym grupom docelowym i oceniające znaczenie i przydatność tych informacji dla tych grup. Celem jest udostępnienie decydom, dostawcom chemikaliów, naukowcom, specjalistom ds. bezpieczeństwa, pracodawcom i stronom trzecim (takim jak partnerzy społeczni) praktycznych informacji, które pomogą im ocenić i dostosować własne podejścia.

Wybrano 19 przykładów dobrych praktyk z całej Europy oraz pogrupowano je według kryterium podmiotowego.

W przedsiębiorstwach:

- Globalnie zintegrowany proces zarządzania bezpieczeństwem w ośrodku rozwojowym w Lilly (Belgia)
- Informowanie pracowników o zagrożeniach ze strony wyrobów chemicznych – Polimeri Europa (Włochy)
- Niskonakładowe działania zapobiegawcze – zastępowanie i eliminowanie niebezpiecznych substancji i procedur (Grecja)
- Składniki Glanbia: udział pracowników w zastąpieniu układu gazowego (Irlandia)

Na poziomie dostawcy:

- Audyt bezpieczeństwa chemicznego dla klientów Würth Oy (Finlandia)
- Zapobieganie i logistyka kontroli odnośnie wypadków spowodowanych przez substancje chemiczne i preparaty (Włochy)
- Instrukcje (karty kontrolne) informujące jak czytać i pisać arkusze danych bezpieczeństwa (Szwecja)

Na poziomie branżowym:

- GISBAU: Bezpieczne stosowanie substancji chemicznych w budownictwie (Niemcy)

- UVITECH: technologia utwardzania promieniami UV w przemyśle drukarskim (Belgia, Niemcy, Francja, Wielka Brytania)
- Ocena zagrożeń biologicznych w przemyśle mięsnym (Francja)
- LAB-Link – Zasoby ludzkie w środowisku laboratoryjnym (Dania)

Inne działania stron trzecich:

- Strategia zarządzania substancjami chemicznymi (SOMS): poletka doświadczalne (Holandia)
- Inicjatywa branżowa stworzenia drukarni niestosującej rozpuszczalników organicznych (z Danii do Niemiec i Europy)
- Zagadnienia kluczowe COSHH Essentials i e-COSHH (Wielka Brytania)
- Strategia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wobec zagrożeń biologicznych w Austrii
- PIMEX – Picture Mixed Exposure (Austria)
- Krajowa sieć ośrodków informacji o azbestie (Francja)
- Program chemicznych i biologicznych substancji aktywnych – Instituto Navarro de Salud Laboral (Hiszpania)
- Międzynarodowe Karty Bezpieczeństwa Chemicznego (ILO)

Opracowywanie skutecznych strategii przekazywania informacji o niebezpiecznych substancjach

1. Określenie problemu

- Analiza obecnej sytuacji i możliwości.
- Ocena istoty i zakresu problemu.
- Poszukiwanie doświadczeń z przeszłości know-how innych grup interesów jako cennego wkładu do projektu.

Poletka doświadczalne – Holandia

W 1999 roku rząd holenderski przyjął nową strategię odnośnie substancji chemicznych („Strategia zarządzania substancjami”). W celu przetestowania nowej strategii w miejscu pracy i umożliwienia firmom eksperymentowania z instrumentami nowej strategii, rząd holenderski zdecydował o założeniu poletek doświadczalnych (inaczej „ogrodów badawczych”) wraz z kilkoma partnerami na poziomie firm, dostawców i branż. Głównym celem było ulepszenie procesu przekazywania i zarządzania niezbędnymi informacjami wobec określonych grup docelowych odbiorców.

2. Kreując przekaz

Treść

- Aby stworzyć przekaz, należy rozpocząć pracę z rzetelnymi, kompletnymi i wyczerpującymi informacjami.
- Zastanów się nad treścią, aby stworzyć właściwie ukierunkowany i przydatny przekaz, np. by poinformować pracowników i ich przedstawicieli służb bhp odnośnie zagrożeń, wyników i środków zapobiegawczych.
- Stopień złożoności i ton przekazu zależą od docelowych odbiorców. Dostosuj przekaz do ich potrzeb, rozumowania i języka.

⁽¹⁾ Artykuł 10 Dyrektywy Ramowej 89/391/EWG/ i artykuł 8 Dyrektywy o środkach chemicznych (98/24/WE).

⁽²⁾ Dodatkowe informacje i listy kontrolne na temat niebezpiecznych substancji znaleźć można w dokumentach przygotowywanych przez Agencję w celu wsparcia Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2003, np. w Dokumentcie nr 35 „Przekazywanie informacji o niebezpiecznych substancjach” i Dokumentcie 41 „Środki Biologiczne”].

- Nie wszystkie grupy odbiorców potrzebują wszechstronnych informacji. Czy odbiorcy potrzebują informacji teoretycznych czy praktycznych, czy może obu?
- Jakie są braki w wiedzy i w jaki sposób można je uzupełnić? Określ treść przekazu w sposób elastyczny, tak, aby łatwo dostosować przekaz do potrzeb każdego odbiorcy.
- Ciągły monitoring, ocena i ulepszanie informacji to także ważne elementy.

Aktorzy

- Poszukaj partnerów z doświadczeniem eksperckim, aby poprawić jakość i wiarygodność programu.

Ocena zagrożeń biologicznych w przemyśle mięsnym – Francja

Aby zidentyfikować i umiejscowić zagrożenia biologiczne związane ze skórowaniem i porcjowaniem mięsa, przeprowadzono analizę krok po kroku. Celem było także zwiększenie świadomości zagrożeń wśród pracowników za pomocą ogólnych i specjalistycznych szkoleń w pracy, nowej strategii ograniczania zagrożeń oraz wdrożenia środków zapobiegawczych. Uzyskane informacje posłużyły za podstawę do serii seminariów i wykładów na szczeblu lokalnym, jak i krajowym.

3. Przekazywanie informacji

- Wybierz najbardziej skuteczny sposób przekazu i najlepsze z dostępnych pomocy technicznych.
- Możliwe sposoby przekazu: sesje szkoleniowe, seminaria, warsztaty, kursy szkoleniowe, prasa, przenośne stoiska, pokazy i linie informacyjne (infolinie).
- Możliwe pomoce: ulotki, plakaty, broszury, płyty CD, taśmy wideo, karty kontrolne.
- Dostosuj obszerność i złożoność środków i pomocy do potrzeb odbiorców i do informacji, jakie chcesz przekazać.
- Wykorzystaj narzędzia interaktywne, aby zwiększyć zaangażowanie użytkowników.
- Sprawdź, czy pomoce są łatwo dostępne i zawierają jasne i zrozumiałe informacje.

4. Odbiór przekazu

- Zachęć odbiorców do współpracy.
- Informuj regularnie o zmianach, aby zwiększyć identyfikację z programem.
- Mów otwarcie o celach i gromadzeniu informacji oraz bądź otwarty na wzajemną komunikację.
- Przedstaw koszty i korzyści.

Audyt bezpieczeństwa chemicznego klientów – Finlandia

W celu promocji serii wyrobów przyjaznych środowisku, czołowy fiński dostawca wdrożył bezpłatny audyt dla swoich klientów. Audyt obejmuje różne stopnie dotyczące całej firmy klienta. Większość klientów zgadza się na współpracę, co poprawia informowanie o produktach i stosunki między dostawcą a klientem.

5. Zbierz i przeanalizuj opinie i uwagi

- Wykorzystaj wyniki audytów, ankiet lub kwestionariuszy, aby oceniać i aktualizować informacje oraz, w razie potrzeby, dostosować treść przekazu.
- Zmierz efekty i stopień reakcji odbiorców lub oceń postęp, jaki się już dokonał. Reakcja może być różna, począwszy od prostego zrozumienia i zapamiętania po wzięcie opinii pod uwagę lub konkretne działania.

- Skonsultuj się z uczestnikami na poziomie miejsca pracy odnośnie ich sugestii i opinii. Zaangażuj ich aktywnie w przeprowadzane zmiany.

Zaangażowanie pracowników w projekcie zastąpienia systemu gazowego – Irlandia

W procesie produkcyjnym firma wytwarzająca składniki dla producentów żywności stosowała chlor (gaz) jako środek dezynfekujący w celu uzdatniania wody.

Ponieważ wykorzystanie chloru wiązało się z poważnymi zagrożeniami dla pracowników, po konsultacji z nimi wdrożono bezpieczniejszą metodę uwzględniającą sugestie pracowników.

Arkusze danych bezpieczeństwa (SDS) stanowią powszechnie dostępne źródło informacji. Pracownicy lub ich przedstawiciele powinni mieć dostęp do wszystkich arkuszy SDS przedstawionych przez dostawcę. Arkusze SDS zawierają informacje o własnościach substancji, istocie zagrożeń, magazynowaniu, obchodzeniu się, sprzęcie ochronnym, itp. i służą tworzeniu baz danych, kart instrukcji dla pracowników oraz instrukcji zasad bezpieczeństwa. Wszechstronny charakter arkuszy SDS sprawia, że są one mniej zrozumiałe dla przeciętnego pracownika i są przeznaczone głównie dla kadry OSH (bezpieczeństwo i ochrona zdrowia w miejscu pracy) i pracodawcy. Często nie można ocenić wstępnie zagrożeń, jakie wynikną w trakcie używania produktu, w tym dokładnych szczegółów wymaganych w przypadku określonej substancji w danym procesie. Ponieważ czasem zawierają one informacje niekompletne lub nawet niepoprawne, przy używaniu ich i przekazywaniu informacji w miejscu pracy zaleca się podchodzić do nich z pewną dozą krytycyzmu.

Niezbędne jest zatem uzupełnianie informacji przy pomocy innych dostępnych źródeł i dopasowywanie arkuszy SDS do określonych potrzeb grupy docelowej, warunków pracy i kontekstu działalności firmy.

Karty kontrolne z instrukcjami jak pisać i czytać arkusze SDS – Szwecja

Wyciek amidu akrylowego z miejsca budowy tunelu sprawił, że zwrócono uwagę na jakość arkuszy SDS przedstawianych przez dostawców substancji chemicznych. Po przeprowadzeniu ankiety na temat arkuszy SDS, Szwedzka Federacja Tworzyw Sztucznych i Substancji Chemicznych rozpoczęła kampanię w celu poprawy zawartości arkuszy i metod informowania użytkowników końcowych. W rezultacie powstała lista kontrolna z instrukcjami jak pisać i czytać arkusze SDS. Lista ta jest ogólnie dostępna na stronie internetowej federacji.

Informacje dodatkowe

Pełną, angielskojęzyczną wersję raportu można bezpłatnie pobrać ze strony internetowej Agencji: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Wersję drukowaną raportu „Jak skutecznie przekazywać informacje na temat bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy: problem niebezpiecznych substancji” (Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, 2003, ISBN 92-9191-044-9) można zamówić w Urzędzie Publikacji Komisji Europejskiej w Luksemburgu (<http://eur-op.eu.int>) lub u jego przedstawicieli handlowych. Cena wynosi 25 euro (bez VAT).

Niniejszy dokument jest dostępny we wszystkich językach UE na stronie: <http://osha.eu.int/ew2003/>.